

Article opinió – Magí Muñoz - Actituds reprovables en política (i en la vida): l'enveja

Tothom, en major o menor intensitat, ha experimentat de forma propera una de les debilitats humanes que ens demostren precisament açò... que els humans en som de vulnerables -com és conegut, el món interior de les persones pot donar cabuda als propis baixos fons dins els quals un s'hi pot enfangar amb més o manco assiduitat-. Em referiré en aquest article a l'extens terreny fèrtil per a que hi creixi l'enveja.

Des que donam les primeres passes en la infància es pot deixondir en nosaltres -per circumstàncies que poden ser molt variades-, aquest sentiment paralitzant, inhabilitador, que es configura en relació als demés, i que és intrínsec a la història de la humanitat.

L'enveja ens la pot desencadenar una o altra persona i per envits molt diversos: una bellesa extraordinària amb la qual està dotada la persona que envejam; una capacitat o habilitat per realitzar determinades tasques que a nosaltres ens resulten inassolibles; la facilitat en què esdevé el centre d'atenció en les trobades socials; perquè té disponibles béns materials que no estan al nostre abast; perquè ens transmet una pau que nosaltres no som capaços d'assolir...

Els envejosos -i les envejoses... l'enveja no estableix diferències entre gèneres- veuen més brillant, més captivador, allò que posseeixen els altres. La persona envejosa, sotmesa dins el seu propi món d'impotència, pot arribar a desitjar que es generi un buit als voltants d'allò que és envejat -és a dir, desitjar que li caiguin literalment les deu plagues d'Egipte sobre el que l'indueix al desig envejós, per tal que aquest quedi definitivament esborrat del mapa de la seva realitat més immediata-... abans d'admetre la pròpia feblesa i esforçar-se en intentar mesurar raonadament l'assumpte, i encara que sigui conscient del dolor que tot plegat li està generant -perquè la vida ja s'encarrega d'ensenyar-te que l'enveja en genera de dolor-. En aquest sentit, cal tenir present que les enveges sorgeixen quan no hi ha un propòsit, un objectiu vital que satisfaci precisament allò que ens desperta l'enveja.

Per altra banda, admirar el que ens provoca enveja (ja sigui bellesa, cultura, seguretat, benestar...) -i trencar definitivament amb el que està limitant el nostre desig d'expandir-nos-, pot ser la clau per tal de poder edificar sobre uns anhels que ens són profunds... transformar

l'enveja en admiració és la clau per transformar el dolor en un valor. Ara bé, els valors, com ho és el de l'admiració, no es deixondeixen i es desenvolupen amb un sol gest -amb una acció puntual-; per a que creixi el valor de l'admiració, i aquest arribi a formar part de nosaltres, ens hi cal constància, treballar-lo abastament per assaborir-lo i viure'l com un valor propi... i així, a poc a poc, veurem com les experiències ens resulten cada vegada més gratificants. Perquè, tal com ens explica Francesc Torralba (2012), els valors es reflecteixen en els estils de vida, però el valor és més que l'expressió externa, mai s'esgota, la transcendeix.

Encara que no es prodigui -l'enveja sabem que és un pecat que hom guarda dins seu tancat amb pany i clau, com bé explica Marina Porrás (2019)-, en la política trobam un terreny abonat pel creixement de les enveges: per ostentar llocs de rellevància mediàtica per sentir-se així un ésser contemplat i envejat -cal esmentar-ho, solen ser polítics bastant curts d'enteniment-; per ambicionar fites emmiralladores davant dels altres -per allò de passar a la història per quelcom que resulti un tant monumental...-; per envoltar-se de persones amb poder i així esdevenir algú aparentment important -ja sabem que els humans podem adoptar les formes més diverses de ridiculesa...-; perquè és un espai fèrtil on establir-hi fàcilment comparacions -en ocasions resulta miserable, al mateix temps que infantil, escoltar missatges del tipus "ja que en aquell poble hi tenen un hospital nosaltres també n'hauríem de tenir un" sense qüestionar-se la sostenibilitat o viabilitat d'aquell projecte...-; emperò, avui dia, el que potser més ens hauria de preocupar en política és la capacitat d'utilitzar l'enveja com una escletxa a partir de la qual engendrar odi...

Hi ha dirigents polítics que es recreen envejant temps passats, dirigents que ho saben bastir amb una mica de discurs "elemental" d'odi, i aboquen els seus pobles a l'autodestrucció -és a dir, els porten directament cap el camí de la putrefacció- (com molt probablement li passarà al poble rus si no és capaç de posar fi al lideratge autòcrata i caduc de Vladímir Putin).

Pel que fa als polítics (solen ser titelles) que van pel món sense un projecte polític clar -i que no es mouen per actituds reprovables ni tampoc per cap valor que sigui plausible... i que malauradament abunden en molta facilitat en la política actual, i que van sorgint i desapareixent com les estacions de l'any-, ja se sap que segueixen l'estratègia habitual de crear una espessa capa de fum al seu voltant -una espècie de boira circumdant, que vagi i vengui segons empenyi el vent de cada moment...-, només afavorit per la seva gran habilitat de verborrea, i així tenir abstret el personal el màxim de temps que es pugui... fins que aparegui un altre tema amb el qual continuar enredant encara una mica més el personal... o fins que, per fi, desaparegui del tot aquell partit.

Emperò, com assenyadament indica la saviesa popular, cal anar en compte perquè "de més

verdes n'han madurades". Sinó fixem-nos en el rei emèrit absent que, tot i havent rebut moltíssim de la societat, va ser capaç de convertir-se en un "suposat" aprofitat, i molt probablement no serà el darrer monarca de la història que acariciï la seva immillorable situació -en negre sobre blanc, previst constitucionalment: la de ser un ésser inviolable-, i és que ningú pot afirmar que un ésser inviolable hagi de ser necessàriament incorruptible. Del que es pot deduir que, en política, encara que t'envoltis de pomes aparentment sanes alguna pot resultar sorprenentment corrompuda.

Ara bé -sempre hi ha un ara bé-, així com hi ha discursos polítics més o manco bons i accions polítiques que també són més o manco bones, hi ha persones que decideixen entrar en política que són millors o pitjors que d'altres... hi ha persones que saben donar llum i d'altres, com hem esmentat, que es recreen i viuen del fum. També és conegut que hi ha partits polítics que els hi agrada instal·lar-se directament en la plena opacitat (i de tanta opacitat fins i tot a vegades necessiten d'una caixa B...).

La política hauria de ser un espai des del qual aportar llum. Qui legisla, els i les conselleres, els i les regidores... haurien de ser capaços d'aportar reflexió, raonament, arguments, profunditat... Emperò saber situar-se al costat de la llum no és una tasca fàcil, el gaudir (i aprendre'n) dels valors i de les actituds dignes és costós a nivell individual i col·lectiu (ja sabem que els baixos fons personals es poden alimentar amb certa lleugeresa...).

Hi ha actituds com la bondat, la innocència, l'alegria... que poden esdevenir comportaments enlluernadors -ens atrapen quan els observam en algú...- emperò cal anar en compte perquè en política no són suficients; en política, a part de l'empatia, és imprescindible l'esperit reivindicatiu, solidari, cooperatiu... sinó el que esteim observant és un mirallet que llueix moltíssim... emperò es queda en açò: sols en un bell mirallet. I de mirallets en política ja n'esteim una mica cansats: de les posades en escena, dels gestos, de les semblances... que es van multiplicant amb el temps -la política s'ha tornat excessivament permeable al postureig (ufff...)- quan l'objectiu de fons hauria de ser la vertebració, la cohesió i la justícia social. Encara que en política pot resultar més enlluernador un projecte basat en el "vendre duros a quatre pessetes".

La política no hauria de ser un espai de respostes immediates, inconnexes, incoherents... com les que es donen en la infantesa (pobres estoics si aixequessin el cap avui...); la política s'ha de bastir de projectes de fons, de recorregut -la curtor de mires ja la tenim massa vista... i alimentar-los amb debats públics que ens són imprescindibles, amb espais de participació que ens són necessaris, amb consultes que ens són inevitables, amb trobades que ens resulten fonamentals...

Els personalismes que molts hi cerquen en política, per sort, aviat acaben caient (tot deixant una petjada més o manco transcendent socialment); els amors propis, en multitud d'ocasions, emprenen camins equivocats... i és que l'amor propi i la política no tenen perquè anar lligats: la política ha de comportar pluralitat i més pluralitat.

Hem vist que els valors formen part intrínseca de la naturalesa humana, sabem que tots som éssers polítics, i que l'enveja pot formar part del fangar del nostre món interior i potser també del col·lectiu... Llavors, el quid de la qüestió és: com evitar que els envejosos i envejoses de torn tenguin un lloc en política? Com podem transformar com a poble les enveges socials en admiració i progrés? Com podem capgirar els dolors en quelcom més valuós com són els valors?